

En Titivillus segueix fent de les seves!

Els errors tipogràfics, anomenats també errates, són el maldecap de qualsevol escriptor i de tota impremta. Rellegeixes un text mil vegades però, un cop imprès, n'hi trobes! Cal diferenciar un error tipogràfic d'una falta ortogràfica. L'error tipogràfic consisteix en un «ball de lletres», és a dir, posar una lletra abans o després d'on hauria d'anar o bé posar-ne una per altra; mentre que la falta ortogràfica obeeix a un desconeixement de la gramàtica. A vegades un error tipogràfic pot semblar una errada ortogràfica. A qui se li va ocórrer posar la «v» al costat de la «b» en el teclat? Quan l'error tipogràfic és graciós se l'anomena «pífia», i en castellà és conegut com a «gazapo». El periodista i escriptor madrileny Ramón Gómez de la Serna va dir que l'errada tipogràfica era com «un microbi d'origen desconegut i de picadura irreparable». Es diu que la primera errada des de la invenció de la impremta es troba en el *Salteri de Magúncia*, de l'any 1457. En una de les seves pàgines, en comptes de *Psal-morum codex*, es llegeix *Spal-morum codex*. L'errata va ser corregida en una segona edició el 1459.

Gràcies a les errates van néixer el concepte denominat «fe d'errates», un llistat d'errors que es troben al principi o final del text d'un llibre. Avui, les tècniques digitals han abaratit els costos de les publicacions, i és més fàcil poder corregir-les durant el procés d'edició –d'un llibre, revista, etc.– i, per tant, han anat desa-

pareixent amb el pas dels anys. En canvi, encara avui els diaris utilitzen la «fe d'errates» per avisar el lector sobre equivocacions publicades el dia anterior. El primer llibre documentat amb fe d'errates són les *Sàtires* de Juvenal, imprès a Venècia el 1478. No se'n va salvar ni sant Tomàs d'Aquino. Un frare dominic va escriure l'any 1687 una llista de 111 pàgines d'errors tipogràfics que incloïa la *Summa Theologica*. Sempre ens quedarà com a alleujament la frase del famós impressor espanyol Joaquín Ibarra: «Una obra no és perfecta si li falta la fe d'errates».

Per què hi ha errates en un text tot i repassar-lo? Els experts creuen que és per culpa de la combinació entre «el que veiem i allò que esperem veure». Com que ja sabem què volem escriure, això interfereix amb el que en realitat hem escrit. I és que a vegades el nostre cervell és un pèl mandrós. És per aquest motiu que generalment una tercera persona beu els errors més fàcilment.

Aquesta podria ser la resposta científica, però, fa molts segles, els copistes, monjos benedictins que es dedicaven a escriure els llibres, creien en éssers «sobrenaturals». Parlem d'en Titivillus, l'anomenat «dimoniet dels escribes», que entrava als escriptors dels monestirs i feia que els pobres monjos copistes cometessin equivocacions en la seva tasca. L'escriptor franciscà Joan de Gal·les s'hi va referir en la seva obra *Tractatus de Pœnitentia*, del 1285.

En Titivillus intentant fer la gitzza a un pobre monjo

Malgrat els avenços tecnològics, en Titivillus segueix actuant avui. Si trobeu una falta tipogràfica en aquest article, no és culpa del nostre bon corrector, en Dani Vivern, sinó d'aquest «simpàtic» personatge.

ÀNGEL RODRÍGUEZ VILAGRAN